

आता रिझल्ट लागतील.
करिअरच्या वाटा निवडण्याचे
मोठे लाइफटाइम प्रश्न तरुण मुलंमुली आणि पालकांच्या समोर उभे राहतील.
या तरुण मुलांसमोर रोजगार आणि शिक्षणाचे तर प्रश्न आहेतच,
मात्र त्यांचं व्यक्तिमत्त्व, परिस्थितीशी जुळवून घेण्याची क्षमता
स्वतःकडून असलेल्या अपेक्षा, लैंगिक समज-गैरसमज
आणि स्वप्नरंजनासह
आभासी जगातलं हरवलेपण
असेही काही प्रश्न आहेत, जे जगण्याची वाट प्रसंगी अवघड करतात.
उत्तरांच्या शोधात निघण्यापूर्वी ते प्रश्न काय आहेत,
हे समजून घेण्यासाठी आजच्या अंकात हे विशेष लेख...

बुलाग्र

सीनिअरसमोर मान
झुकवून गुलाम म्हणजे
झेडू पोजिशनामध्ये
चालणं. सीनिअर म्हणेल
ती पूर्व दिशा असं वागणं
म्हणजे रॅगिंग. ते होतं;
पण बोलत कुणीच नाही.

मे डिग्री कॉलेजमध्ये कायद्याने बंदी असली तरी आजही अस्तित्वात असणारी व्यवस्था म्हणजे रॅगिंग. एक-दोन वर्षांनी सीनिअर असणारी टोळी रॅगिंग घेणं हा स्वतःचा हक्क समजतात. पहिल्या वर्षाचे विद्यार्थी रॅगिंगपुढे आपण हतबल आहोत, त्याशिवाय आपला विकास होऊ शकत नाही असं समजतात.

रॅगिंग म्हणजे धी इडियट सिनेमात दाखवल्याप्रमाणे फक्त डान्स नव्हे तर रात्री ३ वाजेपर्यंत एका रांगेत उभं राहणं, पन्नास मुलांची संपूर्ण नावं रोल नंबरसह पाठ न झाल्यास गालावर झापडा खाणं, पहिल्या वर्षाच्या मुलांना साध्या शर्ट-पॅन्ट घालण्याची सक्ती करणं, जिम व लायब्ररीमध्ये जाण्यावर निर्बंध घालणं. सीनिअर समोर मान झुकवून गुलाम म्हणजे झेडू पोजिशनामध्ये चालणं. थोडक्यात सीनिअर म्हणेल ती पूर्व दिशा असं रॅगिंगचं स्वरूप असतं. मेडिकलच्या

शिक्षक वागविसुद्धा अशी रॅगिंग झालेली असते व काहीनी घेतलेली असते. त्यामुळे रॅगिंग जुनाट रूढी परंपरेचीच गोष्ट आहे. कॉलेजची प्रतिष्ठा खराब होईल या हेतूने या प्रकरणांकडे सोयीस्करपणे दुर्लक्ष केलं जात असेल काय हा प्रश्नच आहे.

या रॅगिंगमुळे व्यक्तीमध्ये एका प्रकारची लाचारी वाढते. स्वतंत्र विचार करण्याची शक्ती कमी होते. या सगळ्याचं प्रतिबिंब पदव्युत्तर शिक्षणात दिसून येतं. मग आम्ही रॅगिंग घेतली तर काय वावगं केलं असं म्हणणारा गट तयार होतो.

मुंबईमधील आत्महत्येनंतर रॅगिंग, जातीयता यावर निषेध व्यक्त केला जात आहे. अशी घटना पुन्हा कधीच घडू नये असं वाटत असेल तर काही प्रश्न या व्यवस्थेचा प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष भाग असणाऱ्यांनी स्वतःला विचारायला हवेत.

अ प्रथम वर्ष निवासी डॉक्टरांची संख्या तुलनेने वाढत आहे तरीही त्यांना ६ तास झोप, २ वेळच्या जेवणासाठी १ तास, अंधोळीसाठी १ तास, त्यांच्या मानसिक व शारीरिक आरोग्यासाठी व्यवस्थित वातावरण हे किमान हक्क मिळवून देता येतील काय?

आ ज्युनिअर आणि सीनिअर हे शोषण व्यवस्थेप्रमाणे 'प्रथम वर्षामध्ये आहात ना आम्हीपण भोगलं तुम्हीपण भोगा'. या दृष्टिकोनामध्ये बदल कराल काय?

इ एमबीबीएसमध्ये पहिल्या वर्षापासून सुरु असलेलं रॅगिंग, नाव पाठ न केल्यास मारणं या विकृत मानसिकतेमधून निर्माण झालेली शोषणाची व्यवस्था मुळापासून उपटून काढायला तयार आहोत काय?

ई दुसऱ्याचा छळ केल्यानं, हीन दर्जाची वागणूक दिल्यानं तोंडसुद्धा पुढील वर्षात अशीच गुलामगिरीची वागणूक त्याच्या ज्युनिअरला देतो, त्याचा मानसिक ताण वाढतो. त्याचा विकास खुंटतो. त्याच्या मनात न्यूनगंड तयार होतो हे मान्य करायला आपण तयार आहोत का?

डॉ. रोहित गणोरकर

मानसिक आरोग्य विभाग, वैद्यकीय अधिकारी, सर्च गडचिरोली.
rohitganorkar@gmail.com